

SENDİKAL TARİH YANLIŞLARI

Aydınlık Dergisi, 14 Eylül 1997

Yıldırım Koç

DİSK'e bağlı Tekstil Sendikası'nın 8. Olağan Genel Kurulu 30 Mayıs - 1 Haziran 1997 günleri toplandı. Genel Kurula sunulan çalışma raporu yeni elime geçti. Bazı bölümleri okurken, sendikacılık tarihi konusunda önemli yanlışlar gördüm. Bunlara dikkatinizi çekmek istiyorum. Tekstil gibi ciddi bir sendikanın çalışma raporunda sendikacılık tarihi konusunda bu kadar çok hata olmasını da anlayamıyorum. Bu tür uyarıların konunun biraz daha ciddiye alınmasına katkıda bulunacağına inanıyorum.

Raporda söylenenler ile gerçekleri birbiri ardı sıra sunacağım.

Tekstil: "İşte 1909 yılında çıkarılan ve Cumhuriyet Dönemi dahil 37 yıl yürürlükte kalan Tatil-i Eşgal Kanunu." (s.6)

Doğrusu: 1909 yılında kabul edilen Tatil-i Eşgal kanununun 3008 sayılı İş Kanunu ile çelişen hükümleri, 3008 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 1937 yılında, yani 29 yıl sonra, yürürlükten kaldırıldı (3008/147).

Tekstil: "İşte 1925'te çıkarılan ve sendikaların faaliyetlerine son veren Takriri Sükun Kanunu." (s.6)

Doğrusu: 578 sayılı Takriri Sükun Kanunu'nda sendikaların faaliyetlerine son vermekle ilgili hiçbir hüküm yoktur. Kanun, Hükümete, Cumhurbaşkanı'nın onayıyla, geniş yetkiler tanımaktadır.

Tekstil: "İşte 1936'da yürürlüğe giren ve grevi yasaklayan ilk İş Kanunu." (s.6)

Doğrusu: 3008 sayılı Kanun 8.6.1936 tarihinde kabul edildi ve 15.6.1936 tarihinde yayınlandı. Kanunun "iş ve işçi bulma"ya ilişkin 63. ve 64. maddeleri yayınlanmasından üç yıl sonra, "iş idaresi teşkilatı"na ilişkin hükümleri yayım tarihinde, diğer hükümleri ise yayımdan bir yıl sonra, diğer bir deyişle, 15.6.1937 tarihinde yürürlüğe girdi. Diğer taraftan, İş Kanunu yalnızca kendi kapsamındaki işyerlerinde grevi yasaklamıştır. İş Kanunu kapsamında olmayan işyerleri için grev yasağı yoktur.

Tekstil: "İşte, 1938 yılında çıkarılan Cemiyetler Kanunu ile ortadan kaldırılan sendikalaşma hakkı."

Doğrusu: 28.6.1938 gün ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu yalnızca "sınıf esasına veya adına dayanan" cemiyetleri yasaklamıştır; sendikaları değil (3512/9/h). Bu hükme göre, meslek sendikalarının kurulması yasak değildir.

Tekstil: "1946 yılında Cemiyetler Kanunu'nun değiştirilmesi üzerine kurulan sendikaların ve yayın organlarının, dönemin Sıkıyönetim Komutanlığınca şiddet yoluyla tasfiye edilmesi." (s.6)

Doğrusu: 1946 yılında kurulan sendikaların yalnızca bir bölümü (Sıkıyönetim Bildirisi: "...Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi ile Türkiye Sosyalist Partisi merkez ve şubeleri ve mevcut sendikalardan bu partiler veya onlardan aldıkları direktifle hareket eden kimseler tarafından kurularak ve kendi maksatlarına göre sevk ve idare edilenleri ve İstanbul İşçi Sendikaları Birliği ve İstanbul İşçi Kulübü kapatılarak faaliyetlerine son verilmiştir.") 17 Aralık 1946 tarihinde Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından kapatıldı. Diğerleri faaliyetlerini sürdürdü.

Tekstil: "İşte, 1947 yılında çıkarılan İşçi ve İşveren Sendika Birlikleri Hakkında Kanun'la tanınan sendika kurma hakkına getirilen önemli kısıtlamalar, verilmeyen toplu sözleşme hakkı..." (s.6)

Doğrusu: Sendika kurma hakkı, 20.2.1947 gün ve 5018 sayılı İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun öncesinde de vardı. Söz konusu Kanun, bu hakkın kullanımını düzenledi. Kanunun 4/A maddesi, sendikalara toplu iş sözleşmesi (genel sözleşme) yapma hakkı da tanıyordu ve 1963 yılından önce epey toplu iş sözleşmesi imzalandı (Maden-İş Sendikası'nın Edremit yakınlarındaki Dümeks Tic.T.A.O. demir madeni işyerinde çalışan 900 dolayında işçi için 11.6.1958 tarihinde imzaladığı toplu iş sözleşmesinin metni için bkz. Y.Koç, 1950'li Yıllardan Toplu İş Sözleşmesi Örneği," **Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Tarihi, Olaylar - Değerlendirmeler**, Ank., 1996, s.229-236). Genel sözleşmeler (umumi mukaveleler) ise 22.4.1926 gün ve 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 316. maddesine göre olanaklıydı.

Tekstil: "Türk-İş tarafından tasarlanıp, dönemin iktidar partisi olan Adalet Partisi'nin Çalışma Bakanlığı'nca teklif haline getirilen 274 ve 275 sayılı sendikal yasalardaki değişiklikler arasında en önemli yeri, baraj ile ilgili olan teklif işgal etmekteydi. Bu değişiklik teklifine göre; bir işkolunda çalışan işçilerin 1/3'ünü üye yapamayan bir işçi sendikasının, Türkiye çapında faaliyette bulunması engellenmekteydi. Bu da, DİSK'e bağlı sendikaların silinmesi, fiilen yok olması demektir...Bu doğrultuda Parlamento'ya verilen değişikliklik tekliflerine karşı, DİSK'e bağlı sendikaların üyeleri ve DİSK üyesi olmayan işçiler, şanlı 15-16 Haziran direnişini yaptılar. Bu direniş değişiklik niyetlerini geri püskürttü ve DİSK'in kolay lokma olmadığını ele güne kanıtladı. Bu değişiklikler, 12 Mart 1971'de, ordunun, Demirel Hükümeti'ne verdiği muhtıra sonrasında yaşanan darbe atmosferinde yasalaştı." (s.48)

Doğrusu: Baraj teklifini ilk gündeme getirenler, o tarihlerde TÜRK-İŞ'e bağlı Genel-İş Sendikası'nın genel başkanı ve CHP Yozgat Milletvekili olan Abdullah Baştürk'tür. Abdullah Baştürk ve 4 arkadaşı (Burhanettin Asutay, Osman Soğukpınar, Bahir Ersoy ve Emin Postacı) tarafından 28 Aralık 1969 günü Millet Meclisi Başkanlığına verilen kanun tasarısında, günümüzdeki yüzde 10 barajının yerine yüzde 30'luk bir baraj öneriliyordu (Ayrıntılar için bkz. Y.Koç, "A.Baştürk'ün Yüzde 30'luk Baraj Önerisi," a.g.k., s.311-314). DİSK'i sıkıntıya sokan hüküm, belirtilen düzenleme değil, işçi konfederasyonlarının Türkiye'deki sendikalı işçilerin en az 1/3'ünü üye sıfatıyla bir araya getirme koşuluydu. 15-16 Haziran olayları, 274 sayılı Yasa'nın değiştirilmesini engelleyemedi; "geri püskürtme" yoktur. 274 sayılı Yasa, 29.7.1970 günü kabul edilen 1317 sayılı Yasayla değiştirildi (R.G., 12.8.1970). 15-16 Haziran olayları, 274 sayılı Yasanın değiştirilmesini önleyemedi; 275 sayılı Yasadaki değişiklikleri durdurdu. Anayasa Mahkemesi, 8-9 Şubat 1972 günlü kararıyla (RG:19.10.1972), konfederasyon kurmada ve ülke çapında faaliyet göstermede öngörülen koşulları ve diğer bazı maddeleri iptal ederek yürürlükten kaldırdı.

Tekstil Sendikası bunca yıllık birikimiyle bu kadar temel sendikal tarih hataları yapmamalı.